

Splácení dluhu ženám

Galerie Egon Schiele Centrum letos slaví čtvrt století své existence a zároveň hledá cestu, jak připomenout výročí republiky. Kurátorka Hana Lazarowitz Jirmusová nabízí pohled na svět očima osmi umělkyní a je to velmi různorodý výběr. Od poklidných domácností Marie Blabolilové až po životní příběhy bezdomovkyň v podání komiksově autorky Toybox.

JUDITA MATYÁŠOVÁ

Historické centrum Českého Krumlova letos zajímá nejen turisty ze všech koutů světa, ale je také předmětem diskusí o projektu Kateriny Sedé. Má smysl uměle oživit místa, která už pohltil turistický ruch? A pokud ano, jakou formou? Kurátorkou projektu je ředitelka Egon Schiele Centra Hana Lazarowitz Jirmusová, která si ale zároveň klade jinou otázku: při oslavách výročí republiky se stále mluví o velkých dějinách a slavných umělcích, proč se ale málokdy zmiňují ženy? Řada z nich byla na stejné profesionální úrovni jako muži, jen neměly možnost se ve své době prosadit. „Spočítala jsem si naše výstavy a za těch 25 let jsme měli osmdesát procent výstav umělců. Rozhodně to nebyl záměr, ale určitě je na čase konečně splatit tenhle dluh vůči ženám-umělkyním,“ říká kurátorka.

Židle a stůl

Největší prostor ve třípatrové galerii je věnován české malířce Marii Blabolilové. V uplynulých letech měla menší výstavy v Praze či v Jihlavě, toto je poprvé, kdy můžeme vidět její tvorbu jako celek. Zdánlivě banální motivy (židle, stůl, okno) opakuje v mnoha variantách a přesto nikdy nenudí. Každý obraz vyžaduje naši trpělivost, nepředjímat, že mezi spoustou malých bodů je „jen židle“, za jejím obrazem je totiž něco mnohem podstatnějšího. Vnitřní klid. Jiný klid najdeme v grafikách Marie Mackové, která byla doposud známá především jako dlouholetá přítelkyně Josefa Váchala. Po-

Toybox v Krumlově. Kreslička, ochránkyně zvířat i opuštěných lidí, ilustrátorka a matka dvojčat představuje v Egon Schiele Art Centru své práce spojené s Českým Krumlovem. FOTO LIBOR SVÁČEK

cházel z bohaté rodiny a rodiče její zájem o výtvarné umění brali jako zajímavé hobby. Chodila do kurzů kresby a malby, ale nikdy neměla možnost profesionálně představit svoji práci. Symbióza s Váchalem je nejvíce vidět u série *Prášilská papírna*, kde Váchal napsal stručnou historii této firmy a Marie ji ilustrovala.

Moje superhrdinka

Klidné životy velmi dobře „narušuje“ Toybox, která je známá především díky komiksu *Moje kniha Vinnetou*. Ten částečně vznikl právě v Krumlově, kde autorka bydlela měsíc v zahradní domku

Egona Schieleho a pracovala na této komiksově sérii o životě squatterů. V roce 2014 se do Krumlova vrátila, aby nastavila zrcadlo turistům, kteří si fotí v centru města jedno selfie za druhým. Vytvořila sérii rozměrných street artových obrazů, kde glosovala typické chování turistů. Její letošní prezentace je zatím nejrozsáhlejší: Toybox obsadila celé přízemí galerie, její obrazy prorůstají na všechny zdi a do všech zákoutí.

Tentokrát to není jedno téma, ale hned několik: vedle portrétů jejich nejbližších jsou tu i tváře lidí bez domova, kterým Toybox dlouhodobě pomáhá. Představuje

nám například Helenu na civilním portrétu a pak její jinou podobu. „Namalovala jsem ji jako superhrdinku, protože si sehnala práci a dostala se z ulice. Její obraz se vydražil na aukci a peníze pomohly dalším lidem bez domova,“ říká autorka.

Oživená hmota

Dalším zajímavým počinem je komorní výstava japonské designérky Ikuko Miyazaki, která se v 90. letech poprvé setkala s tvorbou Egona Schieleho. „Nestačily jí pouze reprodukcce obrazů, měla pocit, že se potřebuje dotknout jeho postav. Za ty roky, kdy vedu naše centrum, jsem měla

spoustu nabídek vystavit variace na Schieleho tvorbu. Většinou to byli autoři, kteří se jen snažili napodobit jeho styl, práce Ikuko mě ale zaujala nejvíce, protože nabízí zcela jiný pohled na slavné kresby,“ říká kurátorka. A opravdu, když se díváte na známé figury a pak je vedle vidíte zhmotněné, máte pocit, že to je neobvyklá hra. Na umělce a jeho přítomnost mezi námi.

Egon Schiele Centrum, Český Krumlov, do 4. 11. (v galerii jsou vystaveny také práce Bernadette Huberové, Magdaleny Rajnišové a Evy Prokopcové)

Krakonoš a disidenti

V sezoně osmičkových výročí skomírá rok 1978. Ale hlásí se dnes v Malé Úpě na hranici s Polskem. Akcí Svoboda na hranici se otevřelá naučná Disidentská stezka. Připomíná tradici setkávání československého a polského disentu. Začala tady v roce 1978. Na čs.-polské hranici se mohli setkat i ti, kterým režim zabavil pasy, čímž je zbavil práva překročit hranici. Ale tady, střídavě po území obou států, vedla Cesta československo-polského přátelství, která setkání umožnila (přesněji rušila formální překážky, ale ne překážky spočívající v estébácké osobní horlivosti). Disidentská stezka bude mít šest zastavení. Začne v infocentru Horní Malé Úpy, potom zamíří k bývalé celnici a k chalupě Drahomíry Fajtlkové, kde se tehdejší čs. a polští opozičníci scházeli (mj. Havel, Kubišová, Michnik, Kuroň). Pozvánku „pro všechny, kteří nechtějí, aby se naše svoboda opět ocitla na hranici“, najdete na webu Malé Úpy. Z pozvánky se též dozvíte, že dnes na místě zahraje Karel Kryl revival a Teritoriální Tyjatr předvede divadelní kus O Krakonošovi a disidentech. A kdo to snad nestihne dnes, může kdykoliv jindy. **Zbyněk Petráček**

Svoboda na hranici. Horní Malá Úpa, infocentrum, 25. 8., 10-16 hodin

Léta 1968-69 v Brně

Brno okupované navazuje na tři historické průvodce mapující moravskou metropoli v periodách totality nacistické (1939–45) stalinistické (1948–53) a doby poválečné spojené s vyhnáním německého obyvatelstva (1945–46). Útlá knížka historiků Alexandra Brummera a Michala Konečného vychází u příležitosti 50. výročí srpnové okupace a je bohatě vybavená dobovými fotografiemi. Chronologicky mapuje místa spojená se zásadními událostmi doby 1968–69. Jde často o dramatické příběhy, které zdaleka nejsou obecně známé jako třeba hledání a nalezení ostatků obětí politických procesů z padesátých let na jaře 1968. Pietní pohřbení také mělo velký vliv na veřejné mínění. Kniha sleduje klíčové momenty Pražského jara včetně snahy po obnově zrušeného zemského řízení a rehabilitaci Moravy a Slezska. V Brně okupovaném se ve zhuštěné formě podařilo vystihnout ducha let, které přinesly naději i jejich rychlý pád. Kniha také dokládá, jak byla v každé lokalitě specifická situace, což o druhém městě republiky platí dvojnásob. **Jana Machalická**

Brno okupované, Host 2018

Čtyři dny hlásí podzim

Léto se chýlí ke konci a s ním se začíná rýsovat podzimní sezona. Tento týden svůj program oznámil například festival 4+4 dny v pohybu. Přehlídka rozkročená mezi výtvarné umění a divadlo opět zabydlí opuštěný Desfourský palác v Praze, aby v něm připravila několik výstav najednou. Ta hlavní ponese název Princip neurčitosti a nabídne například intimní setkání libanonské performerky Tanie El Khoury a jednoho diváka nazvané Tam, kam mě dovedou konečky prstů. Dalším projektem pro jednoho návštěvníka bude video Provinilé krajiny Nizozemce Driese Verhoevena. Co se divadla týče, to má letos v Arše, Ponci a DOXu reflektovat složitost současné Evropy i světa. Festival zahájí italský soubor Motus s představením MDLSX (na snímku), syrský tanečník Mithkal Alzghair nabídne performanci Přemístění a britská umělkyně Deborah Pearson dokumentární inscenaci History History History. „Čtyři dny“ vznikly před třídvaceti lety, aby oživily místa jako tovární haly ČKD Karlín, cihelnu v Šáreckém údolí, Palác U Stýblů, Federální shromáždění nebo Kasárna Karlín. **Pavel Vokatý**

4+4 dny v pohybu, Desfourský palác, Praha, 5.-13. 10.

Art brut z Guggingu

Snad každý zná výtvarný styl art brut. Ve 40. letech ho definoval Jean Dubuffet jako neovlivněné syrové umění. Méně známá je lokalita Gugging. Google vám napoví, že je to městečko v Dolních Rakousích již z 11. století. Jiné heslo dodá, že v roce 1885 tam byla zřízena velká psychiatrická nemocnice a že od 50. let se v ní lékaři zabývali uměleckou terapií. Až z dalšího hesla se dozvíte, že po roce 2000 byla klinika zrušena a na jejím místě sídlí (vedle technologického centra) umělecké středisko Art/brut Center Gugging. Teprve po tomto úvodu pochopíte, jaký smysl má výstava v Rakouském kulturním fóru nazvané Umění z Guggingu. Představuje díla, která vznikla právě v tomto centru. Umělci z Guggingu, to je už terminus technicus označující klasiky art brut. Patří k nim Johann Hauser, August Walla či Oswald Tschirtner. Návštěvník spatří expresivní, syrové či silově utvářené obrazy i jiná grafická díla barevně laděná do pastelů, žánrově třeba do erotiky. Je to ukázka děl, která patří do Muzea Gugging, a to už je v rakouském i mezinárodním kontextu nějaká značka. **Zbyněk Petráček**

Umění z Guggingu. Rakouské kulturní forum, Praha, po-pá, 10-17 hodin, do 21. 9.

Vylepšete tvůrcům filmy

Dokumentární filmy těsně před jejich dokončením mohou zhlédnout, a dokonce ovlivnit návštěvníci akce Živé kino, která je předzvěstí blížícího se jihlavského festivalu a koná se vedle Jihlavy také v Praze. „V rámci projektu Živé kino zveme diváky přímo do filmových střížen, kde mají možnost zasáhnout do finálních úprav dokončovaných filmů,“ uvádí ředitel Ji.hlavy Marek Hovorka. Akce je organizována jako „bojovka“: v den promítání zašle zájemce SMS v předepsaném tvaru, a pokud bude mezi prvními, pořadatelé mu telefonicky prozradí místo konání. Podrobný návod je na internetových stránkách www.dokument-festival.cz. Pražská verze Živého kina nabízí mimo jiné snímek Máme na víc, který zachytil kampaň před letošní volbou prezidenta. Spoluvtvůrce filmu Robin Kvapil byl zároveň poradcem kandidáta Michala Horáčka. Další ze snímků, Feral režiséra Jiřího Holby, zase zachycuje život Charlieho Soukupa, undergroundového písničkáře, básníka a signatáře Charty 77, který poslední desetiletí žije osaměle v australské divočině jako poustevník a buddhista. **Marcel Kabát**

Živé kino, Praha, 27. 8. - 1. 9., Jihlava 24. 8. - 31. 8.